Latinská terminologie

Marie Nejedlá

1.1 Výslovnost dvojhlásek

v latině se vedle jednoduchých samohlásek vyskytují tzv. dvojhlásky ***ae*** a ***oe***.

- vyslovují se jako **dlouhé é**.
- aegrōtus – *égrótus* – nemocný
- oedēma – *édéma* – otok

- V případě, že je **e** v uvedených dvojhláskách **označeno dvojtečkou** nebo **vodorovnou čárkou**, nejedná se o dvojhlásku a vyslovují se obě samohlásky.
- aër – *áér* – vzduch
- poēta – *poéta* – básník

1.2 Výslovnost souhlásek

Latinské souhlásky se většinou vyslovují stejně jako české.
Kdy je výslovnost odlišná:

- **c** – se vyslovuje jako **c, následuje-li** za ním samohláska **e** (včetně dvojhlásek **ae, oe**) nebo **i/y**.
- cellula – *celula* – buňka (celullitis)
- caelum – *célum* – nebe (lat. Porta coeli, čes. brána nebes….)
- coeliacus – *célijakus* – břišní (lat. coeliacis, čes. celiakie)
- circum – *cirkum* – kolem
- coccyx – *kokcígz* – kostrč

- V ostatních případech (**následuje-li** za ním **souhláska**, samohláska **a, o, u** nebo stojí-li c **na konci slova**), se vyslovuje jako **k**.
- crānium – *kránium* – lebka
- cavum – *kavum* – dutina
- cor – *kor* – srdce
- cum – *kum* – s
- lac – *lak* – mléko

s – se většinou vyslovuje jako z v těchto případech

Stojí-li **mezi dvěma samohláskami**

- nāsus – *názus* – nos

Stojí-li **mezi souhláskou a** samohláskou **m, n, l** nebo **r**.

- plasma – *plazma* – tekutina
- mēnsis – *ménzis* – měsíc
- pulsus – *pulzus* – puls
- cursus – *kurzus* – běh

V ostatních případech se obvykle vyslovuje jako **s**

- septem – *septem* – sedm
- respīrātiō – *respírácijó* – dýchání
- dēns – *déns* – zub

di, ti, ni – slabiky di, ti, ni se vyslovují tvrdě: **dy, ty, ny**

- medicīna – *medycína* – lékařství
- continuus – *kontynuus* – trvalý, souvislý
- animal – *anymal* – živočich

ti – Slabika ti se před samohláskami čte jako **ci**.

- operātiō – *operácijó* – operace
- insufficientia – *insuficijencia* – nedostatečnost

Slabika ti se **i před samohláskami** čte jako **ty** v těchto případech

Pokud je před ní s nebo **x**

- ōstium – *óstyjum* – ústí
- mixtiō – *mikscijó* – směs

Pokud je v ní **dlouhé í**

- tōtīus – *tótýjus* – genitiv singuláru od slova tōtus – celý

V řeckých slovech

- Miltiadēs – *Miltijadés* – Miltiadés (řecké jméno)

ex – před samohláskou se většinou čte jako **egz**

- exemplum – *egzemplum* – příklad

qu, ngu – skupiny qu a ngu se **před samohláskou** vyslovují jako **kv, gv**.

- aqua – *akva* – voda
- lingua – *lingva* – jazyk
- quīnque – *kvínkve* – pět

ph – vyslovuje se jako **f**

- typhus – *tyfus* – tyf
- phagocytus – *fagocitus* – fagocyt

1.3 Jiné způsoby výslovnosti

V některých zemích se latina vyslovuje **podle pravidel výslovnosti příslušného jazyka**. Např. jméno Cicero, které

- my čteme „cicero“,
- vyslovují Italové „čičero“,
- Francouzi „sisero“ a
- Angličané „siserou“.

Můžeme se setkat také s tzv. **restituovanou výslovností**, kterou Římané používali až do konce klasické doby. Ta se v mnoha ohledech blíží řečtině.

Nejvýraznější odlišnosti od středověké výslovnosti

- **C** se vždy vyslovuje jako **k** (Cicero – *Kikero*)
- **Ti** se vždy vyslovuje jako **ti** (operātiō – *operátijó*)
- **Ae, oe** se vyslovuje **ai, oi** (aegrōtus – *aigrótus*)
- **V** se vyslovuje jako obouretné, tedy jako anglické **w** (vīta - *wíta* -– život)

1.4 Slabiky dlouhé přirozeně

Latinské slabiky mohou být dlouhé **přirozeně** nebo **polohou**

- **Slabika** je **dlouhá přirozeně**, pokud **obsahuje dlouhou samohlásku** nebo **dvojhlásku**.

- fēmina – *fémina* – žena
- frāctūra – *fráktúra* – zlomenina
- lagoena – *lagéna* – lahvička

Přirozeně dlouhé slabiky se v učebnicích latiny **označují vodorovnou čárkou nad písmenem**: ā ē ī ō ū.

V **běžném latinském textu** se obvykle **neuvádějí**.

1.5 Slabiky dlouhé polohou

Slabika je **dlouhá polohou**, pokud v ní **za krátkou samohláskou následuje skupina alespoň dvou souhlásek** nebo **x**, které je také chápáno jako dvě souhlásky (k, s).

V běžné řeči a v próze se taková slabika čte jako krátká, její délka má význam pro přízvuk, což hraje důležitou roli zejména v poezii.

- **co**llum – krk
- **sep**tem – sedm
- īnstrū**men**tum – přístroj

1.6 Latinský přízvuk

- U **dvojslabičných slov** je přízvuk **vždy na první slabice**, bez ohledu na její délku.
- **fe**mur – stehenní kost
- **gu**tta – kapka
- **vē**na – žíla

- U **trojslabičných** a **víceslabičných slov** záleží na **délce předposlední slabiky**.
- Je-li **předposlední slabika dlouhá**, ať přirozeně, nebo polohou, je **přízvuk na ní**.
- col**lā**psus – zhroucení
- ligā**men**tum – vaz

- Je-li **předposlední slabika krátká**, je **přízvuk na 3. slabice od konce** bez ohledu na její délku
- **mū**sculus – sval
- un**de**cimus – jedenáctý

2. Základní gramatické termíny

2.1. Substantivum, adjektivum, rod, číslo, deklinace

2.2. Latinské pády

2.1 Substantivum, adjektivum, rod, číslo, deklinace

Podstatné jméno se v latinské terminologii nazývá **substantivum**

Přídavné jméno **adjektivum**

Stejně jako v češtině, i v latině rozlišujeme u substantiv a adjektiv trojí **rod** a dvojí **číslo**

- **Rod** rozlišujeme **mužský** (**masculinum**), **ženský** (**femininum**) a **střední** (**neutrum**). Rod substantiva v češtině nemusí souhlasit s jeho rodem v latině, je proto nutné se ho u každého slovíčka naučit.
- Znalost rodu je důležitá zejména při spojování podstatných a přídavných jmen – tvar adjektiva totiž často závisí na rodu substantiva.

- **Číslo** rozlišujeme **jednotné** (**singulár**) a **množné** (**plurá**l).

Latinská substantiva se dělí do **pěti deklinací -** skloňování. Příslušnost k deklinaci se určuje podle koncovky genitivu singuláru (2. pádu jednotného čísla).

- Do **1. deklinace** patří substantiva, která mají v **gen. sg.** koncovku –**ae**
- Do **2. deklinace** patří substantiva, která mají v **gen. sg.** koncovku – **ī**
- Do **3. deklinace** patří substantiva, která mají v **gen. sg.** koncovku – **is**
- Do **4. deklinace** patří substantiva, která mají v **gen. sg.** koncovku – **ūs**
- Do **5. deklinace** patří substantiva, která mají v **gen. sg.** koncovku – **ēī**

- Latinská adjektiva se skloňují podle 1., 2. nebo 3. deklinace. Skloňování adjektiv dále.

2.2 Latinské pády

Latina rozlišuje **6 pádů**.

Významově většinou odpovídají českým pádům, ptáme se na ně tedy stejnými pádovými otázkami.

Pouze latinský 6. pád vyjadřuje český 6. i 7. pád. Odlišné pádové vazby než v češtině jsou také u předložek (viz příslušná kapitola).

V odborné terminologii mají latinské pády tyto názvy:

- 1. pád – **nominativ** (z lat. nōmen = jméno; tento pád pojmenovává)
- 2. pád – **genitiv** (z lat. genus = rod; tento pád přiřazuje substantivum k rodu, druhu)
- 3. pád – **dativ** (z lat. dāre = dávat; stejně jako v češtině se pojí se 3. pádem, dávat komu, čemu)
- 4. pád – **akuzativ** (z lat. accusāre = obžalovat; stejně jako v češtině se pojí se 4. pádem, obžalovat koho, co)
- 5. pád – **vokativ** (z lat. vocāre = volat; stejně jako v češtině 5. pádem oslovujeme, voláme)
- 6. pád – **ablativ** (etymologie je tu složitější, souvisí s předložkou ab, která označuje odluku a pojí se s tímto pádem)

- Vokativ je až na jednu skupinu slov vždy shodný s nominativem. Protože ho navíc v lékařské terminologii prakticky nevyužijeme, uvádíme tento pád pouze v seznamech koncovek jednotlivých deklinací, nikoli v příkladech skloňování konkrétních slov.

3 Substantiva 1. deklinace

3.1. Obecný úvod do latinského skloňování

3.2 Skloňování substantiv 1. deklinace

3.3. Základní substantiva 1. deklinace

3.1 Obecný úvod do latinského skloňování

Latinská substantiva se dělí podle pádových koncovek do 5 deklinací.

- Pro **zařazení do příslušné deklinace** je rozhodující koncovka **genitivu singuláru**. Ve **slovníkovém zápisu** je proto kromě **nominativu singuláru** vždy uvedená také koncovka **genitivu singuláru** a **rod** substantiva.

Slovo gutta např. najdeme ve slovníku zapsané takto:

- gutta, ae f. – kapka.

Ze zápisu vyčteme, že toto substantivum má v **genitivu singuláru** koncovku -**ae**, skloňuje se tudíž podle **1. deklinace**, a je **ženského rodu** (f. = femininum).

Ze slovníkového zápisu slova

- tumor, ōris m. – nádor

zjistíme, že toto substantivum má v **genitivu singuláru** koncovku – **is**, skloňuje se tudíž podle **3. deklinace**, a je **mužského rodu** (m. = masculinum).

Ve slovníkovém zápisu slova

- īnstrumentum, ī n. – nástroj
- vidíme, že toto substantivum má v **genitivu singuláru** koncovku –**ī**, skloňuje se tudíž podle **2. deklinace**, a je **středního rodu** (n. = neutrum).

Odtržením koncovky tohoto pádu získáme **kmen substantiva -** k němu se potom přidávají další pádové koncovky podle příslušné deklinace.

U substantiv 1. a 2. deklinace lze kmen většinou poznat již z nominativu singuláru.

- Např. **genitiv singuláru** od slova gutta zní guttae. Odtrhneme-li koncovku –ae, získáme kmen gutt- . Při skloňování substantiva pak koncovky přidáváme k tomuto kmeni, skloňujeme tedy gutta, guttae, guttae, guttam atd.
- Jindy, především u substantiv 3. deklinace, se **kmen obvykle od nominativu singuláru liší.** Např. genitivu singuláru od slova caput – hlava zní capitis. Odtrhneme-li koncovku genitivu singuláru –is, získáme kmen capit-. Při skloňování substantiva pak koncovky přidáváme k tomuto kmeni, skloňujeme tedy caput, capitis, capitī atd.

- Pro **správně skloňování** je důležité naučit se **slovníkový tvar celý**
- Tvar **genitivu singuláru** je zásadní pro určení deklinace (tj. **jaké pádové koncovky používat**) i pro **utvoření kmene** (tj. **k čemu tyto koncovky připojovat**).
- **Rod** je u substantiv důležitý pro **skloňování neuter**, která mají některé koncovky odlišné, a především pro **skloňování adjektiv** (viz dále).

3.2 Skloňování substantiv 1. deklinace

- Podle **1. deklinace** se skloňují substantiva, která mají **v genitivu singuláru** koncovku **–ae**.
- Nominativ singuláru je zakončený téměř vždy na –a, kromě několika řeckých slov, většinou jmen, která končí na –ēs.
- Hláska a je pro 1. deklinaci typická, vyskytuje se ve většině pádových koncovek.
- Jako **vzor** pro substantiva **1. deklinace** použijeme slovo **vēna, ae f. = žíla**
- **Většina** substantiv **1. deklinace** jsou **feminina**, existují však i výjimky (poēta. ae m. = básník).

Odtržením koncovky genitivu singuláru získáme kmen, k němuž přidáváme u substantiv 1. deklinace tyto koncovky

Singulár	Plurál
1. – a	1. – ae
2. – ae	2. – ārum
3. – ae	3. – īs
4. – am	4. – ās
5. – a	5. – ae
6. – ā	6. – īs

Slovo vēna se tedy skloňuje

Singulár	Plurál
1. vēna	1. vēnae
2. vēnae	2. vēnārum
3. vēnae	3. vēnīs
4. vēnam	4. vēnās
6. vēnā	6. vēnīs

Pro všechna substantiva všech deklinací platí dvě pravidla

1) **Nominativ singuláru** a **vokativ singuláru** jsou **stejné** (výjimkou jsou pouze některá substantiva 2. deklinace, viz níže).

2) **Dativ plurálu** a **ablativ plurálu** mají vždy **stejnou koncovku**.

3.3 Základní substantiva 1. deklinace

- anōmalia, ae f. – odchylka, nepravidelnost
- anūria, ae f. – zástava vylučování moči, anurie
- aorta, ae f. – srdečnice
- aqua, ae f. – voda
- artēria, ae f. – tepna
- bradycardia, ae f. – zpomalená srdeční činnost
- cellula, ae f. – buňka
- clāvicula, ae f. – klíční kost
- columna, ae f. – sloup, pilíř
- columna vertebrārum – páteř, dosl. sloup obratlů
- costa, ae f. – žebro
- coxa, ae f. – kyčel
- fēmina, ae f. – žena
- fībula, ae f. – kost lýtková
- forma, ae f. – tvar, podoba
- formula, ae f. – pravidlo, předpis (složení léku)
- frāctūra, ae f. – zlomenina
- gangraena, ae f. – sněť
- glandula, ae f. – žláza
- haemorrhagia, ae f. – krvácení
- herba, ae f. – nať, rostlina
- hernia, ae f. – kýla
- hypotrophia, ae f. – podvýživa, omezení vzrůstu
- influenza, ae f. – chřipka
- insufficientia, ae f. – nedost
- lingua, ae f. – jazyk
- mamma, ae f. – prs, prsní žláza
- māteria, ae f. – hmota, látka
- maxilla, ae f. – horní čelist
- medicīna, ae f. – lékařství, lék
- medulla, ae f. – dřeň, mícha
- membrāna, ae f. – blána
- memoria, ae f. – paměť
- nātūra, ae f. – příroda, přirozenost
- orbita, ae f. – očnice
- pilula, ae f. – pilulka
- placenta, ae f. – plodové lůžko
- pneumonia, ae f. – zápal plic
- porta, ae f. – průchod, brána
- prīmipara, ae f. – prvorodička
- pulpa, ae f. – dřeň, dužnina
- rētina, ae f. – sítnice
- ruptūra, ae f. – trhlina, prasklina, roztržení
- scapula, ae f. – lopatka
- scarlatīna, ae f. – spála
- scatula, ae f. – krabička
- spīna, ae f. – trn, hřeben, hrana

scarlatīna, ae f. – spála
scatula, ae f. – krabička
spīna, ae f. – trn, hřeben, hrana
substantia, ae f. – hmota, látka
sūtūra, ae f. – šev, steh
tabula, ae f. – deska, stůl
tachycardia, ae f. – zrychlená srdeční činnost
therapia, ae f. – léčba
tībia, ae f. – holenní kost
valva, ae f. – chlopeň
valvula, ae f. – chlopeň
variola, ae f. – neštovice
vēna, ae f. – žíla
vertebra, ae f. – obratel
vēsīca, ae f. – měchýř
via, ae f. – cesta

4. Substantiva 2. deklinace

- 4.1 Substantiva 2. deklinace - úvod
- 4.2 Skloňování substantiv 2. deklinace – maskulina
- 4.3 Skloňování substantiv 2. deklinace – neutra
- 4.4 Základní substantiva 2. deklinace

4.1 Substantiva 2. deklinace - úvod

- Podle **2. deklinace** se skloňují substantiva, která mají **v genitivu singuláru** koncovku **–ī**.
- Charakteristickou samohláskou 2. deklinace je o.
- Substantiva **2. deklinace** jsou **převážně maskulina a neutra** (nervus, ī m. – nerv)
- magister, magistrī m. – učitel; exemplum, ī n. – příklad).
- Existují však i **feminina 2. deklinace**, např. alvus, ī f. – břicho, humus, ī f. – půda.
- Feminina jsou také některá slova odvozená z řečtiny, např.: periodus, ī f. – období, perioda, methodus, ī f. – metoda aj.
- Feminina 2. deklinace **se skloňují stejně jako maskulina**.

4.2 Skloňování substantiv 2. deklinace – maskulina

- **Maskulina 2. deklinace** končí v **nominativu singuláru** na **–us, -ir** nebo **–er**.
- Jako **vzor pro maskulina 2. deklinace** použijeme slova **nervus, ī m. – nerv** a **cancer, cancrī m. – rakovina**.
- Odtržením koncovky genitivu singuláru získáme kmen, k němuž přidáváme u **maskulin 2. deklinace** tyto **koncovky**

1.ūnus mūsculus	1. ūna costa	1. ūnum os
2. ūnīus mūsculī	2. ūnīus costae	2. ūnīus ossis
3. ūnī mūsculō	3. ūnī costae	3. ūnī ossī
4. ūnum mūsculum	4. ūnam costam	4. ūnum os
6. ūnō mūsculō	6. ūnā costā	6. ūnō osse

Slovo nervus se skloňuje

Singulár	Plurál
1. nervus	1. nervī
2. nervī	2. nervōrum
3. nervō	3. nervīs
4. nervum	4. nervōs
6. nervō	6. nervīs

- **Některé pádové koncovky** jsou zcela **stejné**, jako u **1. deklinace** (**dativ a ablativ plurálu**).
- **Jiné se liší** pouze **tím**, že tam, kde je u **1. deklinace** „ženská“ samohláska **a**, je v **2. deklinaci** „mužské“ **o** nebo **u**.

- Týká se to těchto pádů
  - **akuzativ singuláru**: vēn**am** x nerv**um**
  - **ablativ singuláru**: vēn**ā** x nerv**ō**
  - **genitiv plurálu**: vēn**ārum** x nerv**ōrum**
  - **akuzativ plurálu**: vēn**ās** x nerv**ōs**

- U **substantiv** zakončených v nominativu singuláru na **–er** obvykle **v kmeni mizí hláska e**. Kmen od slova cancer, cancrī m. – rakovina tedy zní cancr-.

Slovo se skloňuje

Singulár	Plurál
1. cancer	1. cancrī
2. cancrī	2. cancrōrum
3. cancrō	3. cancrīs
4. cancrum	4. cancrōs
5. cancrō	6. cancrīs

4.3 Skloňování substantiv 2. deklinace – neutra

- většinou končí v **nominativu singuláru** na **–um**.
- K výjimkám patří slova vīrus, ī n. – jed, nakažlivá látka, vir a vulgus, ī n. – lid.
- **Vzor:** slovo exemplum, ī n. – příklad

Pro **všechna neutra všech deklinací** platí **dvě pravidla**

1) **Nominativ**, **akuzativ** a **vokativ** jsou vždy **stejné**.

2) **Nominativ**, a tudíž i **akuzativ** a **vokativ plurálu** končí u všech neuter všech deklinací na **–a**.

V ostatních pádech mají neutra koncovky příslušné deklinace.

Neutra 2. deklinace mají tyto **pádové koncovky**

Singulár	Plurál
1. -– um, (-us)	1. – a
2. – ī	2. – ōrum
3. – ō	3. – īs
4. – um, (-us)	4. – a
5. – um, (-us)	5. – a
6. – ō	6. – īs

Slovo exemplum – příklad se skloňuje

Singulár	Plurál
1. exemplum	1. exempla
2. exemplī	2. exemplōrum
3. exemplō	3. exemplīs
4. exemplum	4. exempla
6. exemplō	6. exemplīs

Slovo vīrus se bude skloňovat podle stejných pravidel

Singulár	Plurál
1. vīrus	1. vīra
2. vīrī	2. vīrōrum
3. vīrō	3. vīrīs
4. vīrus	4. vīra
6. vīrō	6. vīrīs

Rozdíly ve skloňování maskulin a neuter 2. deklinace na slovech

humerus, ī m. – pažní kost a
sternum, ī n. – hrudní kost.
Rozdílné koncovky jsou zvýrazněny

1. humer**us** x stern**um**
2. humerī - sternī
3. humerō - sternō
4. humerum - sternum
6. humerō - sternō

1. humer**ī** x stern**a**
2. humerōrum - sternōrum
3. humerīs - sternīs
4. humer**ōs** x stern**a**
6. humerīs - sternīs

4.4 Základní substantiva 2. deklinace

- antibioticum, ī n. – antibiotikum
- ātrium, iī n. – síň, předsíň
- auxilium, iī n. – pomoc
- calculus, ī m. – kámen, kamínek
- cancer, cancrī m. – rakovina
- capitulum, ī n. – hlavička
- cavum, ī n. – dutina
- cerebrum, ī n. – mozek
- cibus, ī m. – jídlo, pokrm
- circulus, ī m. – kruh
- collum, ī n. – krk
- corpusculum, ī n. – tělísko
- crānium, iī n. – lebka
- digitus, ī m. – prst
- discus, ī m. – kotouč, disk
- dorsum, ī n. – hřbet, záda
- endocardium, iī n. – srdeční nitroblána
- erythrocytus, ī m. – červená krvinka
- extractum, ī n. – výtažek, extrakt
- humerus, ī m. – kost pažní
- icterus, ī m. – žloutenka
- intestīnum, ī n. – střevo
- leucocytus, ī m. – bílá krvinka
- ligāmentum, ī n. – vaz
- locus, ī m. – místo
- manubrium, iī n. – rukověť, držadlo
- medicāmentum, ī n. – lék, léčivo
- medicus, ī m. – lékař
- membrum, ī n. – úd, končetina
- morbus, ī m. – nemoc
- mūsculus, ī m. – sval
- nāsus, ī m. – nos
- neonātus, ī m. – novorozenec
- nucleus, ī m. – jádro
- numerus, ī m. – číslo, počet
- oculus, ī m. – oko
- perīculum, ī n. – nebezpečí
- phagocytus, ī m. – fagocyt
- principium, iī n. – začátek, vznik, základ
- rāmus, ī m. – větev
- receptum, ī n. – předpis, recept
- rēctum, ī n. – konečník
- remedium, iī n. – lék, léčivý prostředek
- scalpellum, ī n. – skalpel
- sceletum, ī n. – kostra, skelet
- sēptum, ī n. – přepážka
- signum, ī n. – znamení, příznak
- spatium, iī n. – prostor, mezera
- sternum, ī n. – hrudní kost
- terminus, ī m. – hranice, konec, význam (termínú)
- thrombocytus, ī m. – krevní destička, trombocyt
- thrombus, ī m. – sražená krev v cévě, trombus
- trepanum, ī n. – vrták
- tūberculum, ī n. – hrbolek, vyvýšenina
- typhus, ī m. – tyf
- unguentum, ī n. – mast
- uterus, ī m. – děloha
- venēnum, ī n. – jed
- ventriculus, ī m. – žaludek
- vir, virī m. – muž
- vīrus, ī n. – jed, nákazová látka, vir
- vitium, iī n. – vada, chyba

5 Adjektiva podle 1. a 2. deklinace

- 5.1 Úvod do latinských adjektiv
- 5.2 Skloňování adjektiv podle 1. a 2. deklinace
- 5.3 Základní adjektiva podle 1. a 2. deklinace

5.1 Úvod do latinských adjektiv

- Latina rozlišuje **tři typy adjektiv**: **trojvýchodná**, **dvojvýchodná** a **jednovýchodná**.

- **Trojvýchodná adjektiva** mají **v nominativu singuláru pro každý rod jiný tvar**
  - **bonus, a, um – dobrý**. Tvar **bonus** se tedy přidává k **masculinům** (medicus bonus – dobrý doktor), **bona** k **femininům** (fēmina bona – dobrá žena), **bonum** k **neutrům** (īnstrumentum bonum – dobrý přístroj). Trojvýchodná adjektiva odpovídají českým přídavným jménům tvrdým (vzor mladý, á, é).

- **Dvojvýchodná adjektiva** mají **v nominativu singuláru jeden společný tvar** pro **maskulina** a **feminina**, **druhý** pro **neutra**
  - **omnis, e** – každý, všechen. Tvar **omnis** se přidává **k maskulinům a femininům** (omnis homō – každý člověk, omnis fēmina – každá žena), tvar **omne k neutrům** (omne corpus – každé tělo). V češtině se dvojvýchodná adjektiva nevyskytují.
- **Jednovýchodná adjektiva** mají **v nominativu singuláru jeden tvar pro všechny rody**.
  - latēns, latentis (gen. sg.) – skrytý: īnflammātiō latēns – skrytý zánět, morbus latēns – skrytá nemoc, signum latēns – skrytý příznak. Jednovýchodná adjektiva odpovídají českým přídavným jménům měkkým (vzor jarní).

5.2 Skloňování adjektiv podle 1. a 2. deklinace

- **Adjektiva** skloňovaná **podle 1. a 2. deklinace** jsou vždy **trojvýchodná**.
  V **nominativu singuláru** jsou zakončena na **-us, -a, -um** nebo **-er, -a, -um**.
- hūmānus, a, um – lidský
- dexter, tra, trum – pravý
-
- **Adjektivum přiřazujeme k substantivu na základě rodu substantiva. První tvar** adjektiva podle 1. a 2. deklinace patří k **maskulinům** a **skloňuje se jako maskulina 2. deklinace**.
- mūsculus hūmānus – lidský sval
-

Singulár	Plurál
1. mūsculus hūmānus	1. mūsculī hūmānī
2. mūsculī hūmānīī	2. mūsculōrum hūmānōrum
3. mūsculō hūmānō	3. mūsculīs hūmānīs
4. mūsculum hūmānum	4. mūsculōs hūmānōs
6. mūsculō hūmānō	6. mūsculīs hūmānīs

Druhý tvar adjektiva podle 1. a 2. deklinace patří k **femininům** a skloňuje se podle **1. deklinace**.
aorta hūmāna – lidská aorta

Singulár	Plurál
1. aorta hūmāna	1. aortae hūmānae
2. aortae hūmānae	2. aortārum hūmānārum
3. aortae hūmānae	3. aortīs hūmānīs
4. aortam hūmānam	4. aortās hūmānās
6. aortā hūmānā	6. aortīs hūmānīs

Třetí tvar adjektiva podle 1. a 2. deklinace patří k **neutrům** a skloňuje se jako **neutra 2. deklinace**.
cerebrum hūmānum – lidský mozek

Singulár	Plurál
1. cerebrum hūmānum	1. cerebra hūmāna
2. cerebrī hūmānī	2. cerebrōrum hūmānōrum
3. cerebrō hūmānō	3. cerebrīs hūmānīs
4. cerebrum hūmānum	4. cerebra hūmāna
6. cerebrō hūmānō	6. cerebrīs hūmānīs

Latinská terminologie

Marie Nejedlá

e tedy v latině stává

ve všech pádech stejné koncovky.

m shodovat v rodě, pádě a čísle,

- Např. slovo periodus, ī (období) patří do 2. deklinace, je však ženského rodu.
- Chceme-li ho spojit s adjektivem criticus, a, um (rozhodný, kritický), musíme zvolit tvar critica, který patří k femininům.
- Periodus se tedy skloňuje podle 2. deklinace, critica podle 1. deklinace.

5.3 Základní adjektiva podle 1. a 2. deklinace

- acūtus, a, um – akutní, prudce probíhající
- adultus, a, um – dospělý
- aegrōtus, a, um – nemocný
- anatomicus, a, um – anatomický
- angustus, a, um – úzký
- apertus, a, um – otevřený
- artēriōsus, a, um – tepenný
- benignus, a, um – nezhoubný
- bīlifer, era, erum – žlučovodný
- bilobātus, a, um – dvojlaločný
- bonus, a, um – dobrý
- certus, a, um – určitý, jistý
- ceter, a, um – ostatní
- coāgulātus, a, um – sražený
- compositus, a, um – složený
- congenitus, a, um – vrozený
- continuus, a, um – trvalý, souvislý
- convulsīvus, a, um – křečovitý
- criticus, a, um – rozhodný, kritický
- cutāneus, a, um – kožní
- dexter, tra, trum – pravý
- diūrēticus, a, um – močopudný, podporující činnost ledvin
- dubius, a, um – pochybný, nejistý
- dūrus, a, um – tvrdý
- externus, a, um – vnější
- extrāuterīnus, a, um – mimoděložní
- frigidus, a, um – chladný
- glutēus, a, um – hýžďový
- histologicus, a, um – vztahující se k tkáni, histologický
- hūmānus, a, um – lidský
- hūmidus, a, um – vlhký
- chirūrgicus, a, um – chirurgický
- chronicus, a, um – chronický, vleklý
- incarcerātus, a, um – uvězněný, uskřinutý
- hernia incarcerāta – uskřinutá kýla
- incertus, a, um – neurčitý, nejistý
- incomplētus, a, um – neúplný
- īnfectiōsus, a, um – infekční, nakažlivý
- īnfimus, a, um – nejnižší, nejdolejší
- infirmus, a, um – nepevný
- integer, gra, grum – neporušený, úplný
- internus, a, um – vnitřní
- interosseus, a, um – mezikostní
- intimus, a, um – nejvnitřnější
- intrāvēnōsus, a, um - nitrožilní, do žíly
- laesus, a, um – poškozený, porušený
- lātus, a, um – široký
- longus, a, um – dlouhý
- magnus, a, um – velký
- malignus, a, um – zhoubný
- malus, a, um – zlý, špatný
- māximus, a, um – největší
- membrānāceus, a, um – blanitý, opatřený blanou
- minimus, a, um – nejmenší
- molestus, a, um – obtížný, těžký
- multus, a, um – mnohý
- necessārius, a, um – nutný
- neglectus, a, um – zanedbaný
- novus, a, um – nový
- oblongātus, a, um – prodloužený
- obscūrus, a, um – temný, tmavý
- occultus, a, um – skrytý
- opticus, a, um – zrakový, optický
- pessimus, a, um – nejhorší
- postrēmus, a, um – poslední
- profundus, a, um – hluboký
- progressīvus, a, um – postupující, progresivní
- prōvectus, a, um – pokročilý
- proximus, a, um – nejbližší
- rārus, a, um – řídký, vzácný
- rēctus, a, um – přímý
- sānātus, a, um – vyléčený, uzdravený
- sinister, tra, trum – levý
- subcutāneus, a, um – podkožní
- suprēmus, a, um – nejvyšší, nejzazší
- thōrācicus, a, um – hrudní
- thyreoīdeus, a, um – štítný, týkající se štítné žlázy
- tōtus, a, um – celý